Seat No.: ________ Enrolment No.___________

GUJARAT TECHNOLOGICAL UNIVERSITY

Diploma Engineering - SEMESTER–III • EXAMINATION – WINTER 2013

Subject Code: 330903 **Date: 04-12-2013**

Subject Name: Electrical Machines-I

Time: 02:30 pm - 05:00 pm **Total Marks: 70**

Instructions:

1. **Attempt all questions.**
2. **Make suitable assumptions wherever necessary.**
3. **Figures to the right indicate full marks.**
4. **English version is considered to be Authentic.**

Q.1	(a)	Explain singly excited and doubly excited field system.	**07**
	(b)	Compare lap winding and wave winding of D.C.Machine.	**07**
Q.2	(a)	A 70 KW,400 volt d.c. shunt motor takes a current of 200 A from the mains. Determine the armature current at which efficiency is maximum and also determine maximum efficiency of motor. Assume Ra=0.2Ω and Rsh=200Ω.	**07**
	(b)	Derive E.M.F equation for d.c.machine.	**07**
		OR	
	(b)	A 110 volt , d.c.shunt generator has a full load current of 100 A, shunt field resistance of 55 Ω and constant losses of 500 watts. If full load efficiency is 90%. Find the armature resistance. Assuming voltage to be constant at 110 volt. Calculate efficiency at half load.	**07**
Q.3	(a)	What is commutation? List out the various methods to improve commutation.	**07**
	(b)	Explain different methods of speed control of D.C. Series motor.	**07**
		OR	
Q.3	(a)	What is armature reaction ? Explain its effect on main field.	**07**
	(b)	Explain the swinburn's test to find efficiency of d.c.shunt motor.	**07**
Q.4	(a)	(i) Derive the condition for maximum efficiency of Single phase transformer .	**04**
		(ii) Define All-day efficiency of transformer.	**03**
	(b)	A 5KVA 200/400V , 1-Phase transformer gave the following readings: O.C.Test (L.V.Side): 200V,0.8 A,70W S.C.Test (H.V.Side): 10V,6A,20W Find full load efficiency and regulation at 0.8 lag and 0.8 lead power factor.	**07**
		OR	
Q. 4	(a)	(i) Explain the factors affecting the voltage regulation of transformer.	**04**
		(ii) Why transformer cannot be connected to D.C.Supply?	**03**
	(b)	Prove from transformer "ON LOAD" that Flux and Iron losses remain constant at any load in transformer.	**07**
Q.5	(a)	What is Auto transformer? Obtain the expression for saving of copper in step down and step up single phase auto transformer.	**07**
	(b)	Draw the connection and vector diagram of Dy11 and Dd6 for 3-phase transformer.	**07**
		OR	
Q.5	(a)	Explain the need and conditions of parallel operation of transformers.	**07**
	(b)	State the accessories of transformer and explain working of breather and buchholz relay.	**07**

****

ગુજરાતી

પ્રશ્ન. ૧	અ	સીંગલી એકસાઈટેડ અને ડબલી એકસાઈટેડ ફિલ્ડ સીસ્ટમ સમજાવો.	૦૭
	બ	ડી.સી મશીન માટે લેપ વાઈન્ડીંગ અને વેવ વાઈન્ડીંગ ની સરખામણી કરો.	૦૭
પ્રશ્ન. ૨	અ	એક 70 KW,400 Volt વાળી ડી.સી.શન્ટ મોટર સપ્લાય માં થી 200 A કરંટ લે છે.મહત્તમ કાર્યક્ષમતા ના સમયે આર્મેચર કરંટ ની કિંમત શોધો અને મોટર ની મહત્તમકાર્યક્ષમતા પણ શોધો. Ra=0.2 Ω અને Rsh=200 Ω .	૦૭
	બ	ડી.સી, મશીન માટે ઈ.એમ.એફ. નુ સૂત્ર તારવો	૦૭
		અથવા	
	બ	110 V વાળુ ડી.સી.શન્ટજનરેટર નો કુલ લોડ કરંટ 100A છે, તેના શન્ટ ફિલ્ડ નો અવરોધ 55 Ω છે તથા અચળ લોસ ની કિંમત 500 Watt છે. જો જનરેટર ની કુલલોડ કાર્યક્ષમતા90% હોય તો આર્મેચર નો અવરોધ શોધો.વોલ્ટેજ 110 V અચળ રહે છે તેમ ધારો. આ ઉપરાંત મશીન નીકાર્યક્ષમતા અડધા લોડ પર શોધો.	૦૭
પ્રશ્ન. 3	અ	કોમ્યુટેશન એટલે શું? કોમ્યુટેશન સુધારવાની વિવિધ રીતો જણાવો.	૦૭
	બ	ડી.સી. સીરીઝ મોટર ની સ્પીડ કંટ્રોલ ની જુદી જુદી રીતો સમજાવો.	૦૭
		અથવા	
પ્રશ્ન. 3	અ	આર્મેચર રીએકશન એટલે શું? મુખ્ય ફિલ્ડ પર તેની અસર જણાવો.	૦૭
	બ	ડી.સી. શન્ટ મોટર ની કાર્યક્ષમતા શોધવા માટે ની સ્વીનબર્ન ટેસ્ટ સમજાવો.	૦૭
પ્રશ્ન. ૪	અ	(i) ટ્રાન્સફોર્મરની મહત્તમકાર્યક્ષમતા માટેની શરત મેળવો.	૦૪
		(ii) ટ્રાન્સફોર્મરની ઓલ-ડે એફીશીયન્સીની વ્યાખ્યા આપો.	૦૩
	બ	એક 5 K.V.A,200/400V, 1-ફેઝ ટ્રાન્સફોર્મરમાંથી નીચે મુજબ પરિણામો મળ્યા છે O.C.Test (L.V.Side): 200V,0.8 A,70W S.C.Test (H.V.Side): 10V,6A,20W કુલ લોડ,0.8 લેગ અને 0.8.લીડ પાવર ફેકટર પર કાર્યક્ષમતા અને વોલ્ટેજ રેગ્યુલેશન શોધો.	૦૭
		અથવા	
પ્રશ્ન. ૪	અ	(i) ટ્રાન્સફોર્મર ના વોલ્ટેજ રેગ્યુલેશન ને અસર કરતા પરિબળો સમજાવો.	૦૪
		(ii) ટ્રાન્સફોર્મર ને ડી.સી સપ્લાય સાથે કેમ જોડી શકાતુ નથી?	૦૩
	બ	ટ્રાન્સફોર્મર “ઓન લોડ” પર થી સાબિત કરો કે ટ્રાન્સફોર્મરમાં ફલકસ અને આયર્ન લોસ કોઈ પણ લોડ પર અચર રહે છે.	૦૭
પ્રશ્ન. ૫	અ	ઓટો ટ્રાન્સફોર્મર એટલે શું? 1-ફેઝ સ્ટેપઅપ અને સ્ટેપડાઉન ઓટો ટ્રાન્સફોર્મરમાં કોપરની કેટલી બચત થાય તેનુ સૂત્ર મેળવો.	૦૭
	બ	3-ફેઝ ટ્રાન્સફોર્મરના Dy11 અને Dd6 માટે ના જોડાણ અને વેકટરડાયગ્રામ દોરો.	૦૭
		અથવા	
પ્રશ્ન. ૫	અ	ટ્રાન્સફોર્મરના પેરેલલ ઓપરેશનની જરૂરિયાત તથા તે માટેની શરતો સમજાવો.	૦૭
	બ	ટ્રાન્સફોર્મરની એસેસરીઝ જણાવો અને બ્રીધર અને બુકોલ્ઝ રીલે નો કાર્ય સમજાવો.	૦૭

****